

NILSSON, SVEN

Förnyad underdånig berättelse om fiskerierna i Bohuslän./(S. Nilsson.)
Cum gratia & privilegio s:æ r:æ
maj:tis. Stockholm, tryckt i kongl.
tryckeriet, 1828

(kungl.tryckeriet
1828

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

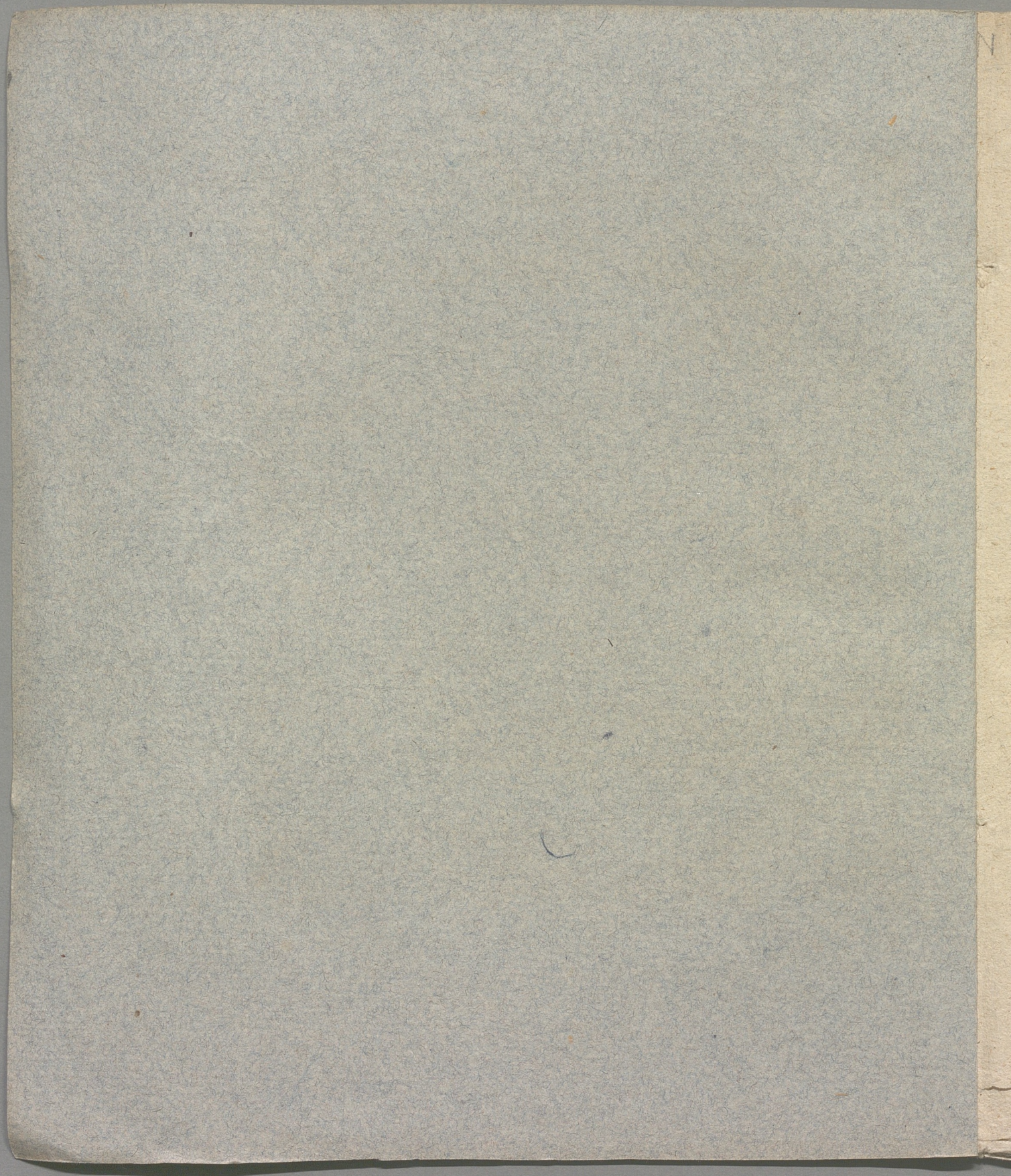
Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

NILSSON, S.

Sv. smål
Elevsk
Platte
C. 100
1900-1917

NILSSON, SVEN

Elg
Liska
Cris

1700-1829

Förnyad
Underdänig Berättelse
om Tisserierna i BohusLän.

Cum Gratia & Privilegio S:ae R:ae Maj:st:ae.

Stockholm, tryckt i Kongl. Tryckeriet, 1828.

fin på naturhistorien

1792

Handwritten text, possibly a title or address, in a cursive script.

Handwritten text, possibly a name or date, in a cursive script.

Handwritten text, possibly a signature or date, in a cursive script.

Sedan, enligt Kongl. Maj:ts Nådiga befallning, jag under den 11 November 1826 till Kongl. Maj:t afgifwit underdånig relation om fiske-
rierna i en del af Sverige och Norrige, täcktes Hans Kongl. Maj:t un-
der den 13 Dec. sistnämnde år, låta utfärda Nådiga befallning för mig
att samla ytterligare rön i samma ämne, och att derwid i synnerhet få
upmärksamheten wid Siltsfisket och Storsfisket i Bohusläns skärgård, samt
att efter flutad undersökning, inkomma till Hans Kongl. Maj:t med un-
derdånig berättelse derom.

Till underdånig följd af denna Kongl. Maj:ts Nådiga befallning, har
jag under sistledne år å nyo företagit resor och anställt undersökningar, i
synnerhet rörande Storsfisket och Siltsfisket i Bohuslänska skärgården; och
jag har nu den nöden att derom afgifwa en förnyad underdånig relation.

Då dessa sista undersökningar till alla delar bekräftat och stadfäst
den öfwertygelse jag uttrat i min underdåniga Berättelse af den 11 Nov.
1826, wägar jag i underdånighet åberopa denna Berättelse, samt derwid
gebra de tillägg, som kunna anses nödiga, och som en utwidgad erfarenhet
gifwit wid handen.

Då fiskerierna utan twifwel utgöra en vigtig gren af Sveriges
Statshushållning, synas de mig böra, likasom all annan hushållning,
drifwas efter en wis plan, en wis teori, och denna synes mig böra stöd-
jas på säkra wetenskapliga grunder. Endast härigenom torde de för Sta-
ten kunna bringas till det, som de böra vara, och förena den högsta af-
kastning med den största waraktighet. Så widt jag kan inse, söker
man förgäfwes wid idkandet af våra fiskerier, åtminstone sådane, som de
befinnas i westra skärgården, något spår till wetenskaplig teori eller
fund princip.

Den enda princip, som derwid kan förhållas, är, att för dagen gripa
allt hwad gripas kan, utan att bekymra sig om man derigenom, för
en kommande tid, förstör sängsten för sig och andra. Mången torde

tyckas att just denna princip är för fiskerierna den enda rätta; men wid närmare efterfinnande finner man lätt att den icke är en hushållningsprincip, utan en plundringsprincip. Använd på hwilken hushållningsgren som helst: åkerbruk, skogsstötsel, jagt m. m., skall den genast befinnas vara i högsta grad felaktig och förkastlig. Hwar och en wet att en på få år bortarrenderad jordegendom, kan på dessa få år af egenmyttan utmånglas och i grund förstöras: hwar och en wet att om man uthugger sin unga tillväxande skog, bereder man sig wäl derigenom winst för ögonblicket, men också en ännu mycket större förlust för framtiden. Klart inser man att man otwifwelaktigt förstör jagten i en trakt, om man skjuter djuren under deras drägtighets, tillstånd, foglarna under deras lektid, och fångar hönan på äggen. Men hwarföre inser man då icke lika klart, att denna plundringsprincip, så förkastlig i alla andra hushållningsgrenar, äfwen är det i fiskerierna? Hwarföre inser man icke att man omwilkorligt, före eller senare, förstör fisket i en wis trakt, om man i denna trakt förföljer och oroar fisken under dess lektid och utan ursäkning bortfångar så wäl ynglet, som de mogna fiskarna? Denna gåta kan man endast lösa då man känner de oämnant herrskande, under sekler inrotade, och från slägte till slägte forplantade fördomarna.

Man tror nemligen att den fisk, som i en trakt af hafwet förstöres, snart ersättes genom invandringar från andra trakter; och man tror i synnerhet att de mest olända delar af norra oceanen, dit människans forskningar, hindrade af den ewiga isbetäckningen, föga eller icke kunna sträcka sig, utgöra outtömliga fiskfabriker, från hwilka millioner fiskar, drifna genom yttre twång, ärligen utwandra till de bebodda kusterna, för att der tjena människan till föda och beqwämlighet.

Dessa fördomar, uppkomna i de råaste åldrar, närda af missförstådda religionsbegrepp, herrska ännu, icke blott bland fiskarna, som icke kunna afsludda sig dem, utan äfwen bland många eljest bildade män, som af beqwämlighet icke wilja analysera dem och blotta deras orimlighet. Dessa fördomar, så oskyldiga de än synas vara, hafwa dock redan förorsakat Färderneslandet oersättliga förluster genom förstörandet af Sjöfisket i Bohuslän; och wi skola nedanför se, att de äfwen bidraga att derstädes förstöra Storfisket. Det synes då wäl wärdt att något mer utförligt, än

hittills sett, wäga ett försök att wederslägga dem, om man också icke har hopp att dersåre på en gång kunna hos allmogen utrota dem. Sanningen är ett godartadt träd; det bär säkra, ehuru icke brådmogna frukter.

Det är en lika så gammal, som lätt förklarlig fördom, att anse okända eller dunkelt kända ställen för stamhäl åt de skaror af flyttande djurarter, hwilka blott periodiskt wisa sig i wisa bebodda trakter. Så kallade man Sidenswansen i Frankrike den lilla Böhmen; emedan man tog för gifwet att han hade sitt stamhäl i Böhmens föga kända Fogar, dit man förlade så många naturunder. Wid närmare undersökning har man dock funnit, att han är en främling likaså wäl i Böhmen som i Frankrike. Så drömde man länge att Storlar, Swalar, Wipor och andra flyttfåglar lågo i dwala på botten af sjöar och träsk, under den tid af året, då de ej syntes i våra nordliga trakter. Sådana exempel kunde många anföras. Hvad under då, att den råa fiskare allmogen satte stamhället för de ofantliga fiskskaror, hwilka tidtals besökte des kuster, i ett okänt, föga besegradt haf, sådant som Polarhafwet! Denna fördom lär wara ärsbarn med fiskerierna i Norden; men så widt jag wet, erhåll hon först i förra seklet en systematisk form. Från fiskarens berättelser inkom hon i de lärdas skrifter, utstyrdes der med en pryblig, efter tidens religiösa åsigt tillfuren klädnad, och wandrade så utsmukt åter tillbaka ut i det praktiska lifwet.

Engelsmannen Dott, i des Atlas maritimus et commercialis, tryckt i London 1728, och Hamburgarn Joh. Andersson i des Nachrichten von Island 10. (hwaraf en Dansk öfversättning utgafs i Köpenhamn 1748) hafwa, så widt jag wet, lemnat de första skriftliga uppgifter om Sillstimmarnes årliga utwandringar från Polarhafwet. Den sänämndes äro i synnerhet utförliga, och af en mängd andra författare, som bewis återopade. Jag anser mig dersåre här böra anföra de huswudsaktligaste af des uppgifter, och sedan, med naturwetenskopens biträde, granska dem.

Herr Anderssons åsigt om Sillens wandringar äro följande: De årligen utwandrade obestrykt stora skaror af Sill, nedkomma från Norden: de fördela sig derester och genomstryka Nordsjön i åttåtliga armar. Hittills har man dock ej gått dem till mötes längre åt Norr, än wid

Shetländska barna, der Holländarne insinna sig hwarje år wid midson's marstiden med sina Buiser, wid Fairhill och Vocanes, för att fånga den derstädes på den tiden från Norden tjockt nedkommande swärmen, m. m.

Herr Andersson har bemödat sig att uppsåra Sillen än längre åt Norden. Han har derwid byggt sina undersökningar på den förutsättning, att hwarest sådana hafsdjur finnas, som helst lefwa af Sill, der måste också Sill finnas. Dessa hafsdjur äro Skålar, Hajar, Marswin och Hwalffiskar. Dessa finnas både wid Spisbergen och andra ställen inom Polarzonen: "Sjåkulligen måste wid Nordpolen finnas Sill i stor mängd." (p. 55.) — Äfwen drager han samma slutsats deraf att, enligt hans mening, Kabiljäär och Dångor finnas i mängd wid Grönland. (p. 57.) Zörgdrager påstås intyga detsamma, emedan han sett en mängd Sillen wid sjöfoglarnas nästen på Grönlands strandklippor. (p. 57.)

Äf allt detta har Andersson dragit den slutsats att just "den allerhögsta Norden" är det rätta och egentliga hem för Sillen och andra mindre slags fiskar, som wandra i des sällskap, såsom Makris, Gluntvor m. m.; och det af den orsak att de derstädes hafwa det mesta lugn att lägga (ynkla) och det säkraste tillhåll för sina ungar att tillwäxa, under de stora, widt och bredt sig sträckande isfält (Jisplader) som aldrig smälta, utan blifwa med hwarje år tjockare. Ty det är klart, säger författaren, att rätt långt inunder sådana isfält och i de djupaste afgrunder, kunna Hajar, Kabiljäär och dylika icke gerna komma till dem och föra deras stolta lugn, emedan det faller dem beswärligt att der draga andan (l.). De nämnde Hwalffiskar, som äro dem allraastadligast, kunna alldeles icke komma till dem af brist på ren och frisk athmospher-luft, som de städse behöfwa för sina lungor, och allraminst kunna de menliga fiskarena der oroa dem genom sina efterspaningar. Men det är ganska naturligt och berföre lätt att begripa, fortfar författaren, att Sillen, som så utomordentligt fördrar sig, och som berföre med tiden tager sådan öfwerhand der, hwarest hon ej genom rosdjur eller menniskor minskas, att hon icke derstädes finner sin fulla föda: — det är ganska naturligt att hon nödsakas, så ofta som erfarenheten misar det sse, utlända från sig talrika Kolonier eller härskaror, hwilka måste begifwa sig ut i öppna sjön och söka sin näring widare. Och sedan dessa dragit omkring en stor omwäg, wänder kanske en

rest af dem, eller deras afkomma, tillbaka igen till Norrpolen och hjälper
 dertill att fortplanta släktet, m. m. (p. 58.)

Författaren tror att Skaparen gifvit de nämnda och andra roffiskar
 den egenskapen att helst lefwa af de fiskarter, som för människan äro
 nyttiga, och i synnerhet af Sill "på det han måtte kunna betjema sig af
 "deras nästan omätliga glupskhet, som det allrabequemaste medel, till
 "att utdela och utspida, så väl denna lilla, dock otroligt nyttiga fisk,
 "som ock de förföljare, uti alla haf, och leda dem till alla kuster." Ty
 så snart Sillen begifwer sig fram under isen, eller från det grundlösa
 djup, som för är nämnt, blifwer hon genast följt af sådana rofbdjur.
 Dessa drifwa denne från sig till sig, från en zon af hafwet till en an-
 nan. Hon flyr derföre in på grund eller i wilar, "och framskäller sig
 "således likasom för dörren af de kringboende, samt öfwerlemnar sig åt
 "dem i outtömmelig mängd, både till föda och handel." m. m.

Derefter uppgör författaren en utförlig marche-route för de från is-
 zonen ärligen utwandrande Sillskarorna. Han låter hufwudstammen
 bryta upp från Norden mycket tidigt om året. Den ena flyglen deraf,
 som wänder sig mot wester och i Mars månad stöter till wid Island,
 följer han icke vidare. Men den andra stora eller östliga flyglen (som
 också för oss är den wigtigaste att fullfölja) låter han straxt dela sig, så
 att den östliga afdelningen deraf styrer kosan bort mot Nordkap och der-
 ifrån nedåt hela Norriska kusten, hwarefter en del deraf fortsätter sitt
 lopp genom Sundet in i Östersjön, och en annan del, som stöter på norra
 spetsen af Jutland, delar sig åter så att ena armen löper ned wid östra
 kusten af Jutland, samt igenom Belterna in i Östersjön, där han förenar
 sig med den flock, som inkommit genom Sundet. Men den andra armen
 går ned wid westra sidan af Jutland och flyndar fram wid Schleswig,
 Holstein, o. s. w.

Den wästliga stora afdelningen stöter snart på wid de Schesländska
 och Drabiska barna, samt wid Skottland, där han åter delar sig så att
 den ena grenen stöter ned wid östra kusten af Skottland och drager om-
 kring England, under det han emedlertid affänder ansenliga swärmar till
 Frieslands, Brabant's och Flandern's m. m. kuster; den andra grenen går

vester om Skottland till Irland o. s. w. Alla dessa afdelningar söta slutligen tillhopa i Westerhafvet och försvinna der, eller sannolikare wända tillbaka igen till sin älskade Nord, som är dess första hem och födelseort."

Sådan är Anderssons hypotes om Sillens årliga vandringar. Det har ungefär samma åsigt. Han antager likaledes att i Norden finnes en nästan oändligt stor hufvudstam, från hwilken, af brist på utrymme, liksom utstötes hwarje år en så förwånande stor swärm, att den måste tränga sig mycket tätt sammans då den kommer mot söder och skall passera mellan Grönland och Nordkap (!) — Längre ned låter han åfwen swärmen dela sig och besöka åfkilliga Väners kuster "just som om den blefwe förd af den Högstes hand, för att frambjuda sig till söda för de "fattiga och till fördelaktig handel för Rypmännen."

Nästän alla de författare från förra seklet, som omtala Sillen, yttra dylika hypoteser om dess migrationer. Om dessa hypoteser blott höro sig inom området af de lärdas skrifter, skulle jag wiserligen icke här bjuda till att utförligt wederslägga dem; deras wederslägning hörde då endast till naturhistoriens gebiet. Men som de utspridt sig i det praktiska lifwet och der såsom trosartiklar ännu af de flesta författas, eller åtminstone på god tro antagas, så torde deras granskning ej wara främmande för mitt ämne. Ty klart infer man att om dylika åsigtter äro rådande bland de fiskande, eller bland dem, som dirigera fiskerierna, är ej att tänka på någon annan princip för dessa fiskerier, än den förut nämnda, och då wore den också den allvarligaste: att taga allt hwad tagas kan, och när som helst, utan afseende på en kommande tid. Ty förlusten, ehuru än så stor, skulle snart åter ersättas från den outtömliga hufvudstammen i Norden. I det fallet skulle hwarje förbättring af fiskerierna inskränka sig till förbättrade fiskeriredskap, förbättrade fångningsmetoder, och förbättrade sätt att insalta, torka eller på annat sätt för handeln bereda den fångade fisken.

Men om det deremot kan bewisas att dessa hypoteser äro alldeles falska; om det kan bewisas att hwarje distrikt af hafwet har sitt egna quantum af fisk, som der södes, derifrån utsprider sig, och dit årligen infinner sig

Äg för att yngla: om det kan bewisas att, sedan detta quantum är för-
 förbrädt eller bortförbrädt, det ej under en längre tid kan åter ersättas, så
 blir det wäl påtagligt, att man wid frågan om fiskeriernas förbättring ej
 blott bör afse förbättrade fångnings- och beredningsmetoder, utan först
 och i synnerhet widtaga sådana åtgärder, att blott den mogna fisken fån-
 gas och att alldeles icke, eller så litet som möjligt, ynglet och den omogna
 förstöres. Man bör i det fallet behandla denna som hwarje annan hushålls-
 gren, och söka att göra den både så indragtig och så waraktig, som möjligt.

De nämnda hypoteserna, ehuru af olika författare olika utstyrda,
 kunna reduceras till följande 2:ne hufwudsatser: 1:o att de sällsamma,
 som årligen besöka det norra och tempererade Europas kuster, utgå alla
 från Norden och komma från en enda gemensam hufwudstam, belägen
 långst uppe i norra Polarkafvet; och 2:o att dessa stammar neddrifwas till
 de bebodde kusterna af Gwalar, Hajar, Skålar och andra rosbjur, för att
 komma menniskan till nytta.

Swad den förra satsen beträffar, så är den till hälften sann och till
 hälften falsk. Det är sant, att Sillens årliga wandringar i stammar,
 ske i en riktning från Norr åt Söder, och dertill skola wi nedanskrifwa
 orsaken; men det är falskt, att dessa stammar utgå från Polens is-zon, el-
 ler att de i den högsta Norden blifwit alstrade. Det är sant att Sill-
 stammarna redan i Junii månad insinna sig, kommande från Norr, på
 bankarna wid Shetländska och Orkadiska öarna, och att det stora Hooländska
 Sillstillet således der tager sin början, samt fortsättes darest mer och
 mer åt Söder. Men deraf följer endast, att dessa stammar komma från haf-
 wet norr om nämnde bankar; men wist icke att de komma ända från Nord-
 polen. Deraf följer icke heller, att det mer och mer åt Söder flyttade Sill-
 stillet sker på samma stammar, på hwilka det wid Shetland börjades; ty
 stammarna sägas förswinna mellan bankarna och wisa sig blott på dem.

Det har länge varit bekant, att Sillen endast tillhör de kalla och
 tempererade zonerna. Att hon äfwen förekommer så nordligt som Grön-
 land, kånna wi redan genom Egedes, Cranz's och Fabricii skrifter.
 Men af den sistnämnde författarens klassiska *Fauna Groenlandica* (pag. 182.)

få wi tillika den för vårt ämne högst wigtiga underrättelsen, att Sillen wid Grönland blott är ganska liten, knappt mer än $5\frac{1}{2}$ tum lång och 1 tum bred, samt att hon wid de nordligare kusterna (t. e. i Davidsundet) är högst sällsynt, men säges wara något talrikare i de södra trakterna. På förra stället har Fabricius blott sett några få stinnar i fjordarne i Junii och Julii månader.

Samma förhållande synes äga rum wid de nordligaste kusterna af Norrige. Till och med Leem, som eljest så öfwerdrifwet beskriwer Finmarkens herrligheter, och i synnerhet utförligt uppräknar de fiskarter, som der förekomma, yttrar dock *) att Sill blott då och då (under tiden) wisar sig i hafwet wid dess stränder, och att den aldrig till någon mängd fångas.

Naturen har anwisat åt hwar och en djurart en wis zon, inom hwars gränser, hwarje individ deraf lefwer och rörer sig. Det är naturligt, att hwarje djurart är talrikast och mest utbildad wid centren af sin zon samt blifwer glefware och mindre mot zonens gränser. Det är således häraf klart, att redan Grönland och Finmarken ligga Norr om den trakt af hafwet, der Sillen har sin hufwudstyrka, eller der denna fiskart är mest och bäst utvecklad. — I dessa nordliga delar af norra oceanen intager deremot Lodden (*Culpea villosa*, Müll. *Salmo arcticus*, Fabr.) ett slags Tors, den wantiga Sillens ställe. (Jemf. Fabric. In. Grœal. p. 177. — Leem p. 325. — & Buchs Reise I. p. 458. och följ. **) — Denna hypotes om Sillens stamhåll och utwandring från Polens is-zon, strider således mot all erfarenhet. Den strider äfwen mot sunna förnuftet. Det är en physisk omöjlighet att romkornen af Sill skulle kunna utkläckas i de "grundlösa mörka djupen under polens isfält." Det är en physisk omöjlighet, att de späda ungarna, om de ock der blefwe utkläckta, skulle kunna motstå det förfärliga wattentryck, som på detta djup nödwändigt måste finnas. Af desse skäl går hwarje art af flyttfiskar, äfwen de, som tillhöra en nordligare och kallare zon, än Sillen, tidigare eller senare om wären eller sommaren, mot Sköder för att likasom möta solen, samt uppstiger ur djupen på bankarna, för

*) Knud Leems Beskrivelse ober Finmarkens Lapper. pag. 322.

**) Wid Spitsbergen träffade Kapiten Phips allsingen Sill. Jemf. Phips Tagebuch 17:

att der anförts sin afföda åt de lifgifwande werkningarna af des strålar. Till och med den förutnämnda Lodden, som om wintren lefwer spridd i Polarzonens djup, samlar sig mot sommaren i stimar och intägar i sjö- derna wid Grönland och Finmarken, för att der i grundare watten lägga sin rom. (Fabric. Io. Groenl. p. 120. Deem p. 324. — & Buch Reis. I. p. 458.) — Således upprehåller naturen, genom inplantad instinct sina verk, och lärer åfwen fiskarna att icke anförts sin späda afföda åt djup, der den otwifwelaktigt skulle förgås.

Om wi också för ett ögonblick wilja antaga det omöjliga; om wi också wilja antaga att Siltromen skulle kunna utkläckas utan solstrålarnas till- hjalp, och "i de djupaste afgrunderna under Polens isfält," så möter oss genast en annan fysiskt omöjlighet för bibehållandet och utvecklingen af det späda ynglet; och den består i det förfärliga wattentryck, som i hafwet finnes på hwarje större djup. Erfarenheten lärer att redan på 150 a 200 famnars djup är trycket så starkt att, om man dit nedsänker ett stycke trä, det wid upptagandet besinnes så hoppresadt att det ej mer flyter utan sjunker genom sin egen af pressjonen blade specifika tyngd.

Jag har sett ett ihåligt prisma af tjockt jernbläck, som blifwit ned- sänkt med storbacken på 120 famnars djup, wid upptagandet wara på alla fyra sidorna hoptryckt, och watten hade genom sjelfwa metallen trängt sig in i des cavitet. — Det är en erfarenhet, som åfwen fiskarna wid våra kuster hafwa, att de fiskar, som med kroken uppdragas från 150 a 200 famnars djup, sållan eller aldrig komma helt lefwande till haf- ytan. De sprängas wanligen innan de hinna upp till den samma, det vill säga: magen uppskjutes genom munnen eller gälarna och ögonen ut- skjutas wanligen ur ögonhålen; — följer af det minskade trycket i de högre regionerna af hafwet, och som wisa huru betydligt trycket måste wara i de djupa regioner, som dessa fiskarter wanligen bebo. Och likwål gå dessa fiskar, som af naturen äro organiserade att motstå ett förfärligt watten- tryck, och som äro såsom fullwuxna bestämde att bo uti betydliga djup, — likwål gå dessa fiskar, mot forplantningstidens annalkande, på grun- dare watten (af 30—40 famnar) för att der sätta sin späda afföda. Jäte en gång dessa fiskarter forplanta sig på djupet: huru skulle det då wara möjligt att Sillen, som är skapad att lefwa på mindre djup, och som,

utan att sprängas, kan i stinnar uppgå i sjelfwa hafsyttan, skulle kunna, under sin spådbaste tid uthårda trycket på ett betydligt djup! Twärtom wisar og erfarenheten, att åfwen Sillen wandrar ur djupen upp på bankarna eller in i fjordarne, för att der yngla. Sillen, såga fiskarena, gick in i wikar för att leka, på 12—14 famnars djup på ren gråsbotten.

Det förtjenar anmärkas, att åfwen de citerade författarna anföra det wäl kända factum, att Sillen, då hon anländer till bankarna wid Shetland eller till kusterna af Skottland o. s. w. är full af rom, hwilken hon afhördar sig i hafwet på de nämnde ställen, så att han är helt tom innan han går bort derifrån: men det oaktadt, antaga de dock att han sjelf är född wid Polen och att han dit återwänder, för att åfwen der fortplanta sig. De låta hwarje romfyll af den tallösa swärmen lägga wid på 10,000 romforn *) på nämde bankar; men de synas förgåta att just derigenom skall en otalig skara af Sillungar utveckla sig och tillwäxa. Dessa gå de stillatigande förbi, eller låta dem wandra till Polen, och låta deremot årligen komma nya swärmar från den dikade hufwudstammen under Polar.isen. — Jag tror mig redan genom flera data hafwa bewisat, att en sådan polar-stam för Sillen icke kan finnas, och att han blott är ett hjernspöke, som saknar all realitet i erfarenheten.

Jag torde nu böra undersöka huruvida en enda sådan hufwudstam för alla de årligen utwandrande Sillswärmarne kan finnas på något annat ställe i norra Oceanen. Denna undersökning är icke frammande eller owigtig för mitt ämne. Omwäses en sådan hufwudstam, hwarifrån årligen alla Sillswärmar till kusterna utwandra, så kan det för hufwudfrågan wara fullkomligt likgiltigt hwar han finnes; följden blir alltid densamma, att man ej behöfwer hushålla med de stinnar, som årligen insinna sig wid kusterna, ty de förswinna i alla fall snart utan att återwända, och ersättas nästa år af andra utwandrade från hufwudstammen.

Om en sådan gemensam hufwudstam finnes, från hwilken den tallösa swärmen årligen utwandrar, och sedan utgrenar sig i en årlig och en

*) Detta är dock för litet; man kan i allmänhet antaga, att hwarje Sill lägger omkring 50,000 romforn.

västlig afdelning o. s. w. för att besöka kusterna af de älskliga länderna af norra och västra Europa, så är det klart att alla de stammar, hwari denna svårart utgrenar sig, skola utgå af suäkligt likadan mögen Sill, både till storlek, kroppsform och smäl m. m. Ty alla de Sillar, som äro födda af en och samma hufvudstam, måste anses som syfton, och föga eller ingen olikhet, om ej efter åldren, kan bland dem gifwas. — Men nu lärer oss erfarenheten, hwars bewis äro så beswärliga för alla lösa hugskott, att det finnes en större eller mindre olikhet mellan den Sill, som besöker olika kuster af Europa. Jag behöfwer blott återopå den erfarenhet, som kusterna af Skandinaviska halfön lemna; jag behöfwer blott nämna, att Åfwen wid denna halföns stränder från Nordkap till Falsterbo och från Falsterbo till Torned, finnes knappt tvåanne något skilda trakter, i hwilka suäkligt likadan Sill inslaner sig. En uppmärksam granskare skall genast upptäcka olikheter. — Norriges wårstall, som tidigt om wåren inslaner sig wid kusterna söder om Bergen, är både till storlek, form och smäl olif Norriges sommarsill; och denna är olif den höststall, som jag i September sett fångas i sjöarna wid Helgeland *). Alla dessa varieteter äro olika den Kattegattska Sillen, som inslaner sig i Bohuslänen, och denna är olif den Sundska, som fångas wid Nää och Wäsebeck. Den Sundska deremot är olif Kiwiksillen, i södra delen af Östersjön, och denna är olif Strömmingen i Bottniska wiken; och dock äro alla dessa olika former blott varieteter af en och samma art (Culpea Harengus Lin.) Men hur är det då möjligt, att, om ock blott ett enda ögonblick, kunna föreställa sig, att alla dessa olika varieteter utwandra från en och samma hufvudstam, och utwandra derifrån ärligen! Man skulle då komma till det widunderliga resultat, att den gigantiska Norska Gräbensillen under sin ärliga wandring åt Söder, helt och hållet ombytte natur och hopkrymtes i Östersjön först till Kiwiksill och sedan längre fram till Strömming!

Det orimliga i antagandet af en enda hufvudstam för alla till kusterna ärligen inwandrande Sillstammar, är så påtagligt, att jag derwid ej behöfwer längre uppehålla mig.

*) Att Sillen tidigt om wåren besöker Norriges sydwestra kuster och på senhösten besöker norra kuster, stöder Åfwen mot hypotesen om utwandringen från Polen.

Det återstår således att undersöka huruvida de från Storr åt Söder Ärligen på bestämde tider wandrande Sällstimmar, drifwas af Hwalar, Gajar, Skålar och andra rosdjur, eller om de wandra af egen inre drift, utan alla yttre bewefelsegrunder. — Den förra meningen förstås ännu af kustalmogen i Norden; den senare deremot synes bewisas af förnuft, erfarenhet och wetenskaplig analogi.

För denna, äfwen för hufwudämnet wigtiga undersökning, torde jag för några ögonblick få fästa uppmärksamheten på några analoga fenomen i Naturen. Ly naturen är sig, under alla skenbara motsatser, dock öfwer allt i grunden lik. Öfwerens rörelser ske öfwer allt efter samma lagar; och de fordom sedda anomalier, för hwilkas förklarande momentela underverk behöfdes, förswinna mer och mer, i samma mån, som naturforskningens comparativa riktning utbildas, och enheten och sammanhanget i det stora hela inses.

För att således göra mig en redig föreställning om detta märkwärdiga fenomen, Sällskarornas wandringar, wil jag äfwen betrakta de andra wandringar, som wisa sig i djurwerlden. Dessa i måsta företagna flyttningar från trakt till trakt, från zon till zon, wisa sig för åskådaren under örne skilda former: såsom reguliera och irreguliera. De förra inträffa hos samma djurart ärligen, på samma tid och i samma direction; de återwända till samma trakt hwarifrån de utgått. De kunna på förhand beräknas, och man har efter dem upgjort Temperatur-Kalendrar för särskilda orter.

De senare inträffa icke hwarje år, icke efter ett alltid lika antal år, ej heller alltid i samma trakt eller i samma riktning, och de återwända icke till det ställe, hwarifrån de utgått. De kunna ej på förhand beräknas; och derföre förefalla de irreguliera, ehuru de i och för sig icke torde wara det; emedan man ej kan antaga något irreguliert eller regellöst i naturen.

Då man uppmärksam följer de förra, finner man att de alltid hafwa till affigt och följd slägtets fortplantning; men i de senare kan man ej upptäcka annan affigt, än den att afbräda en wis trakt öfwerflödet af de individer, som der blifwit alstrade. De kunna jemföras med medeltidens folkwandringar, som orsakades af öfwerproduction af folk, och i hwilka

de utvandrande skarorna icke hade något bestämdt mål eller någon sin ändrade att återvända dit, hvarifrån de utgått.

Det är tydligt att Sildens årliga vandringar på samma tid, till samma trakt och i samma riktning, höra till förra slaget, eller de reguliera vandringarna.

Desa fenomenet af reguliera och årligen på bestämda tider inträffande vandringar, möta wi i synnerhet bland fiskarna och bland foglarna; och i sanning finna wi, wid en noggrannare jämförelse, en så stor analogi mellan dessa 2:ne djurklasser, att wi icke kunna underlåta att derpå fästa uppmärksamheten. Hvad foglarna äro för lusten, det äro fiskarna för wattenet: lätttrörliga waressefser, som, utan att stödjia wid jordytan, kunna fortflytta sig från trakt till trakt, från zon till zon. Hvad wiggarna äro för foglarna, det äro senorna för fiskarna; och hvad lustfågarna äro hos de förra, det är simblåsan hos de senare.

Foglarna äro, efter olika arter, antingen flyttföglar, sträcksföglar eller stannföglar. Bland fiskarna träffa wi åfwen flyttfiskar, strytfiskar och stannfiskar. Flyttfiskarna hafwa samma ändamål, som flyttföglarna, med de årliga reguliera vandringarna, nemligen släktets fortplantning; och begge slagen återvända årligen på bestämd tid till sin födelseort, för detta ändamål. Men just olikheten i fortplantningsfattet medför en stor del motsatser i fenomenerna, i hwilka motsatser man dock åfwen finner en tydlig analogi. Flyttföglarna fortplanta sig nemligen parwis; strytfiskarna simwis. Flyttfiskarna samla sig derfbre i stora, tätt litta skaror, då de närma sig platserna för sin fortplantning; flyttföglarna upplösa sina skaror, då de nalkas dessa platser och fringsprida sig parwis. Foglarna meddela sielfwa värma för uttläckningen af sina ägg; fiskarna anfetro sina åt solens värma. För att fortplanta sig, wandra flyttföglarna endast åt Norr; flyttfiskarna wandra i samma affigt åt Söder*). Sedan flyttföglarna fortplantat sig och draga mot Södrén, sker det wanligen i skaror; sedan flyttfiskarne förplantat sig och draga mot Norden, upplösas deras skaror och de fringsprida sig oförmärkt i hafwens djup.

*) Nemligen de, som fortplanta sig på bankar och i wisar af hafwet.

Det är en af alla naturforskare antagen och alldrig beskridd sats, att då foglarna om våren flytta mot Norden och om hösten mot Södran, sker det af inre naturdrift, oberoende af alla yttre tvångsmedel. Och i sanning, skall man ej på annat sätt, än genom en inre drift, nedlagd af naturen, och mågtlig som hon, kunna förklara dessa märkvärdiga fenomen.

Då vi betrakta dessa talrika skaror af små landföglar, som under våren lemna det mer tempererade Europas nordliga stränder och med en förvånande driflighet kasta sig uti lusten öfver den brusande oceanen, för att, efter flera hundra mils lustresa, slutligen få hvila på Island eller Grönlands jord; då vi, seglande på dessa haf under flyttningstiderna, möta skaror af dessa små emigranter, hvilka, kringvräkte af en storm, mot hvilken de sörgåfves kämpa, söka en hviloplats på rår och tågverk af vårt skepp; då vi betrakta deras oro under den tid de tvingas att der bröja och se deras ofta förnyade försök att fortsätta vandringen; då vi slutligen, sedan stormen lagt sig, se deras skara skjuta rakt ut fullkomligt i det väderstreck, hwari den isolerade ön ligger, oaktadt de ännu äro mer än 100 mil berifrån aflägsnade; då vi, så långt ögat kan följa dem, se dem wandra i nämnda direction lika säkert, som om de reste efter kompass; så kunna vi wisserligen icke nog beundra den omotståndliga inre drift, som förer dem, och den dolda wisshet, som styrer deras losa. Wäl förföljas dessa flyttande fogelskaror ofta af mer eller mindre talrika rosföglar, men alldrig har det fallit någon in, att dessa rosföglar utgöra den verkande potensen för migrationerna.

Samma fenomen, som wisa sig wid foglarnas flyttning, wisa sig äfwen wid fiskarnas. Man betrakte blott de swärigheter, som möta Laxen i strömmarne och den ihärdighet, hwarmed han bekämpar dem. Hur är det då möjligt att man kunnat tro, det de förföljande rosdjuret wälla flyttfiskarnas migrationer och styra deras losa "för att föra dem de kringboende framför dörren"! Är det wäl möjligt att Hajar och Hwalar, om och några hundra, skulle kunna sammanhålla en Sillstim och drifwa den, tätt slutet, flera hundra mil! Om den ej wandrade af egen inre drift, skulle den ju snarare svingas, än framdrifwas af rosdjur. Och hwad werkan kunde rosdjurens anfall på de eftersta masorna hafwa på de

de främsta maßorna i en sim af flera mils widd! (Och dock är det de främsta, som bestämma tågets direction.) Och huru stund, i det fallet, wän-
bringarna blifwa så reguliera och inträffa på bestämda tider till samma kustet!

Således måste man wäl antaga, att Sillen, lika som alla andra mi-
gratoriska djur, wandrar af egen drift, ehuru hon, likasom de, förföljes
af rosdjur, hwilka bland henne anställa stora härjningar.

Resultaterna af det hittills anförda torde således blifwa:

1:o. Att det ej, under polar-isen, finnes en hufwudstam, från hwil-
ken all den Sil utwandrar, som årligen besöker Europas kuster och bankar;

2:o. Att det icke heller på något annat ställe i hafwet finnes en
enda stam, från hwilken Silstimmarna utgå; och

3:o. Att stimmarna wäl förföljas af rosfiskar, men wandra dock,
likasom flyttfoglarne, af en inre naturdrift.

Jag torde nu något närmare böra utvecklå ändamålet med Sillens
och de öfriga flyttfiskarnas årliga wandringar.

Jag har ofwansföre i förbigående nämnt, att slägtets fortplantning
är ändamålet med och följten af dessa årliga migrationer. Jag har också
anmärkt, att de författare, som antaga en hufwudstam för Sillen under
polar-isen, och som anse de utwandrade skarorna blett som öfw-rådds-
swårmar, utdrifna af rosfiskar, likwäl anföra, att dessa skaror komma till
Shetlands och Skottlands bankar, lastade med rom och mjölke, och att de
äro toma då de tåga derifrån. Således leker Sillen, åfwen efter deras witt-
nesbörd på de bankar och i de fjordar wid England, dit hon från Norden
inwandrar. Att åfwen de Silstimmor, som på bestämda tider besöka det
westra och nordwestra Norriges fjordar och wifar, der lägga sin rom och
mjölke, kånna ni både af författarens uppräster *) och af de mundliga
berättelser, hwilka wi på hufwa stället erhållit af pålitliga ögonwittnen.

*) L. c. Montopp. Norg. Nat. Hist. 2. p. 277.

Men den Sill, som i så talrika stimmar, ända till för tjugu år sedan, årligen besökte Bohusläns Skärgård; måtte den gick dit för att leka? Detta nekas af de flesta fiskare i Skärgården. De mena, att hon ej kom dit i den affigt, emedan, efter somligas uppgift, blott en femtedel och efter andras, blott en tiondedel af den fångade Sillen, befanns vara full af rom och mjölke; all den öfriga war tom. Dessa fenomen, som bestrykas af många trovärdige mäns erfarenhet, äro i mer än ett afseende anmärkningsvärda. Då man känner det Bohuslänska Sillfiskets historia, finner man dem ganska naturliga och därför lätt förklarliga. Man känner nämligen bestämt, att ända mot slutet af 1760-talet bröjde Sillen ingå i Skärgården redan i Augusti och September, och då war all Sill full af rom och mjölke. Således gick hon åtminstone då in för att leka. Men efter nämnde tidsperiod, då hwarenda holme i Skärgården ända ut i hafsbandet war bebyggd med falterier, tranfokerier, råbhus m. m.; då från tranfokerierna utströmmade en stinkande gyllia, som blandade sig med hafswattnet och gjorde det för rom-utläckningen otjenligt, och då från falterierna buller och slag ständigt dånade mot de antågande Sillstimmar, ingick Sillen sällan i Skärgården förr än i October och November, då hon redan till största delen hade lekt. Detta naturbehof hade hon således varit tvungen att förrätta utomskärs i öppna sjön. Hon gick då in i Skärgården, för att undwika stormarna i öppna hafvet, sedan hon lekt och således war swag och "dösig." Hon indress då wanligen om natten och under stark westlig storm; hwilket allt synes bewisa, att i Skärgården mötte henne någon olägenhet, hwilken hon om dagen och i lugnt wäder wiste att undwika.

De nämnda fiskare hade hämtat sin erfarenhet från de senare åren af fiskeriperioden. Det war då ganska naturligt, att den Sill de fångade inne i Skärgården, skulle till större delen befinnas tom, ehuru hon likwist samlat sig till kusten för att der lägga rom.

Således kan man med all säkerhet antaga, att Sillens årliga reguliera migrationer, likasom flyttfoglarnas, hafwa slägtets fortplantning till föremål.

Det torde för ämnet ej vara owigtigt, att upptaga och beswara den frågan: hwar har Sillen sitt tiahåll under den tid af året, då hon ej i

finnar finnes på bankarna och i skärgårdarna wid våra kuster? Äfwen denna fråga synes erfarenheten kunna beswara. Wål biter Sillen sällan på agn, och kan följaktligen ej ofta fångas på krot, och på större djup fåttas alldrig garn. Hon kan derföre icke rått wål fångas på andra tider af året, än då hon besöker de grundare watten. Men det är en erfarenhet, som bestyrkes af en mängd fiskares öfwerensstämmande intyg, att på de tider af året, då alldrig någon Storsill wisar sig i skärgården, fås ej sällan en och annan deraf i de Kabildar och Gråseyar, som fångas ute i öppna sjön, på ett större djup. Här af torde man kunna sluta, dels, att den stora Sillen under dessa årstider finnes på djupet, och dels, att hon der lefwer spridd. Och af dessa twenne omständigheter, att hon finnes på djupet och lefwer spridd, synes följa, att Sillen under nämnde årstider icke behöfwer wara så långt aflägsnad från oss, som man föregifwit, för att ändå icke synas.

Wi hafwa förut sett hwilken stor analogi äger rum mellan flyttfoglarna och flyttfiskarna. Om wi derföre anföra den lättare erfarenhet wi hafwa om de förra, kunna wi hos de senare förklara många efter stenet besynnerliga fenomen, hwilkas sammanhang deljes för oss under wägens bädd. På den årstid, då flyttfoglarna hos oss lefwa spridda, märkes icke deras mängd; och de skulle ännu mindre, än som sker, märkas, om ej deras låten förrådde dem. — Brockfoglen t. e. finnes om sommaren utspridd öfwer tufwiga fält och fjällhedar, isynnerhet i Norden af halfön. Dock ser man på intet ställe mer, än ett eller annat par, så långt synkretsen sträcker sig. Men om hösten, då han för sina wandringar åt söder slår sig sammans; hwilka tallosa skaror deraf swärma icke öfwer Skånes, Dlands och Gottlands fält! Så förhåller det sig äfwen med Norraqwinten, Sndsparsfwen och de flesta flyttfoglar med talrika individer.

Det är en allmänt antagen mening, att hafsbottnen i det närmaste liknar fasta landet. Det är också ganska naturligt, då hafsbottnen ej är annat än en fortsättning af landens yta under watten, eller en med watten betäckt del af jorden. Hafsbottnen har således äfwen som landet, sina dalar, sina berg, sina plateauer och sina slätter. Af de förut anförda facta, synes mig troligast, att den mogna Sillen, under de tider af året, då hon ej forplantar sig, lefwer spridd i dalarna af hafwet (ehuru

hon wisserligen ej kan nedstiga uti de djupaste.) Först då fortplantningsdriften waknar hos henne, samlar hon sig i tätt slutna skaror och tågar mot de grundare bankarna eller kusterna för att tillfredsställa naturens drif, att fortplanta sitt släkte. Det olika djupet, utsträckningen, sålutan m. m. i de olika bassiner, som hon bebor, kan allt för wäl wara orsaken till de varietet-olikheteter, som finnas hos de stummar, hwilka wid fortplantningstiden uppstiga till olika kuster. Som en analogi härmed skulle jag kunna åberopa de olika racer, af en och samma djurart, hwilka bestämdt äro alster af olika trakter's inflytelser på samma organism. — Således synes det mig temligen säkert, att hwarje något utsträckt bassin af hafwet har sitt egna förråd af mogen Sill, som der lesfer spridd, och som har sitt bestämda samlingsställe, der hon sjelf är född, och dit hon ärligen tågar för att leta.

Jag nämnde med litet mogen Sill, ty det är en afgjord sanning, att Sill ynglet och den omogna Sillen, lika så litet, som hwarje annat fiskeyngel, finnes på djupet. Allt silt, så widt wi hittills känna den, födes på grundare djup, än der han tillbringar sin mogna lifsperiod. Allt silt håller sig i början af sin lefnad i grannskapet af de grundare ställen, der han föddes, och flyttar småningom mer och mer ut på djupet, i samma mån som hans krafter tilltaga och han bättre kan motstå det ökade wattentrycket. Härmed kan man lätt öfvertyga sig genom erfarenheten.

Den siltart, som man kallat Gråsey (*Gadus virens*) uppehåller sig på djupet under de flesta årtider, sedan han är mogen; men då dess fortplantningstid inträffar, hwilket sker om wintren, lemnar han djupet, och begifwer sig in under land i wikar och sund, för att der klaga sin rom. Af denna utvecklas ungar, och dessa (i Norrige kallade Mort, i Bohuslän Tolle, så länge de blott äro långa som ett finger) hålla sig ständigt på grundarne in wid landet i fjordar och wikar, samt träffas aldrig ute på djupet. Sedan denne silt hunnit bortleken af en stor Sill, kallas han wid Bergen Pale, och träffas något längre ute från landet, än Mortens. Palen delas åter i Småpale och Storpale, och den senare, som är wid wad tre fjerdedel så lång, träffas längre ute i hafsbandet, än den förra. Först i fjerde eller femte lefnadsåret blir han mogen Gråsey, och då först

lemnar han kusterna och bankarna, samt begrafver sig ut i örphä sjön på tjuppet, från hwilket han blott en wisk tid på året uppsiger inunder landet, för att på grundar och i wikar fortplanta sig.

På samma sätt förhåller det sig åfwen med Sillen. De så stummar af så kallad Storsill, Ganesill eller Ziflingsill, som när årligen ingå i Skärgården för att leka, inkomma efter Jul, i Januarii, Februarii eller Mars, samt gå åter ut, sedan de lagt sin rom. Det deraf utkläckta yngel kallas af Fiskarna Sillmyr eller Sillmör. I början af wären, då man först märkeblir Sillmören, är han fin, som nålar och pellucid i walt-net, så att nästan endast ågonen synas. I slutet af Maji skal han, enligt fiskarens försäkran, redan ha wuxit till nära en tum i längden, och i medlet af Augusti skal han hålla kring två tum. Nästa höst, då Sillingen är ett och ett halft år gammal, håller han 3—4 tum i längd. Först i femte eller sjette året börjar Sillen leka; men hon wäxer dock flera år därefter.

Jäke blott Sillmören, utan åfwen de något mer utvecklade Sillingarna hålla sig alla årstider inne i wikarne och på grundarne i Skärgården. Då man om sommaren i lugnt wäder reser i båt bland Bohuslären, ser man här och der i de lugna wikarna stummar af Sillingar utaf olika storlek; men nästan hwarenda Sill i samma stum har samma storlek, af det skäl, att de, ehuru barn af tusentals föräldrar, äro allt betrakta som syston, födde i samma kull. — Man ser derstädes, under sommarmånaderna, stummar med Sill af två tums längd, andra af tre, fyra, fem tums längd. Större träffas den wäl knappt om sommaren inne i Skärgården; men i de Rabiljår och Gråsevar, som under nämnde årstid fångas utomskärs, finner man wäl ofta Småsil af sex, sju, åtta tums längd. Således gå dessa större Sillingar (liksom de större Seyungarna) om sommaren längre ut mot djupet, än de mindre. Men så snart winterformarna begynna, eller i början af November, insinna sig åfwen de mer utbildade gradationer af Sillingar i Skärgården och uppehålla sig der under hela wintren eller till slutet af Mars; hwarefter de åter lemna Skärgården och utspreda sig i hafwet utom skärs. Den till fortplantning utwuxna Sillen inkommer ej i Skärgården för än efter Jul, och går åter ut sedan hon lekt.

Det är således intet twifwel, att ju den så kallade Småsilan, Lottsilan eller Sallsilan, som under vintermånaderna, i mindre eller större mängd, fångas i fårgården, är ung Sil, ännu omogen till fortplantning. Just dertill träffas den af så olika storlek; och dertill finnes den också aldrig hafwa flytande rom och mjölke. Om den wore mogen och i sitt slag så stor den kunde bli, skulle den ofelbart under någon årstid fortplanta sig. Men att Småsilan aldrig har flytande rom eller mjölke, bewittnas genom fiskarens öfwerensstämmande erfarenhet. Det är således ganska klart, att den Sil, som för några år sedan war Sillmör och som i år är Småsil, eller Lottsil, skall om ett eller annat år utwäxa till Storsil eller Aflingsil.

Efter fiskarens eget intyg fanns det ojemförligt mer Sillmör i fårgården, under de år, då Silfisket war i flor, än som nu finnes. Denna likasom Silen, minskades mer och mer. Och huru naturligt war icke detta! I samma mån, som den romläggande Silen minskades, måste äfwen ynglet minska. — Denna uppgift, bewitnad af de samma, som nekade att Silen kom för att leka, bewisar likwäl, att hon werkligen lekte, ehuru slutligen en stor del lekte utomfårs.

Det torde ej anses oändes ändamålsloft, att här med några drag wisa, hwilka orimliga fördomar, i anseende till fisket, ännu herrska i fårgårderna. Mer än på ett ställe har jag träffat fiskare, som nekot att Silen gick in för att leka, och de ha ändå försäkrat, att under det stora Silfisket fanns långt mera Sillmyr, än nu. Att af Sillmyr utwäxer Småsil och af denna Storsil, weta de alltför wäl; men de tro ej att Sillmyren kommer af Sillrom: de säga att den stiftas, det will säga stapas eller alstras af sig sjelf i hafswattnet. Enligt denna teori tycka de också, att de böra så bortfånga så mycken Småsil, som de möjligen kunna; ty Sillmör stiftas till dem i alla fall. Andra anså som giltigt skäl för Småsillens bortfångande, att den mesta i alla fall går bort från trakten i fjerde eller femte året, och således innan hon är mogen att leka.

Det wore offickligt att här wilja wederlägga dessa fördomar: de äro under all wederläggning. Men der fördomen är förenad med egennylta, är hon swår att utrota. Det wore lika ensaldigt att tro, det fiskarena

helfwa skulle kunna uppgöra en sund teori för fiskerierna, som om någon trodde, att grufarbetarna wore de fläckigaste att uppgöra ett system i Geologien, eller att våra wanliga stångjernsmeder wore de rätta männen att förestå förbättringar wid jernhandteringen. — Fiskarna kunna lemna goda enskilda bidrag till fiskarnas historia; men att sammanbinda dessa enskilda facta till ett helt och att deraf göra en teori för fisket, ligger utom gränsen af deras förmåga. — Blott den omständighet, att följa en fiskart från den stund, då han utvecklas af romkornet, till den stund, då han sjelf lägger rom, förmå de sällan uppfylla. Der uppkomma ständiga lacuner i deras iakttagelser, och dem söka de att suppleras genom orimligheter. Men åter till saken.

Nu uppkommer den frågan: Kan man wara säker, att de samma individer af Sill eller annan fisk, som äro födda i en wis skärgård eller på en wis bank, ärligen återwända dit, och fortplanta sig der, sedan de till fortplantning äro nog utvuxna? Man finner lätt, att denna fråga är, för ämnets praktiska behandling, af yttersta wig. Jag skall berföre, så fullständigt som möjligt, söka att beswara den.

Vi hafwa redan sett, att en stor analogi finnes mellan flyttfoglarna och flyttfiskarna: det torde berföre lånda till sakens upplysning, att efterse, huru det i detta fall förhåller sig med flyttfoglarna. Erfarenheten har redan länge intygat, att det är de samma individer af flyttfoglar, som ärligen återwända till samma ställen, för att der fortplanta sig. Utt samma Swala ärligen uppsöker samma ställ och samma bjelle, derom har man öfwertygat sig genom att fåsta en metalltråd om ena benet på dem, innan de flyttade. Genom dylikt märke har man funnit att samma Storke återwända till samma trakt.

I den Klippa eller torn, hwari en wis roffogel en gång kommit att bosätta sig, finnes samma fogelart under århundraden hafwa sitt bo. Pelegrimsfalken har från urminnes tider bebott en Klippa i Blekinge, benämnd Walhall, och han förekommer, i hela södra Sverige, bosatt endast i denna Klippa *). Maupertuis fann år 1736 Falkar bosatta i

*) Nilss, Skand. In. 2. p. 19.

en brant af berget *Awafara* wid *Öfwer-Torneå*, och 1799 då *H. E. Grefwe Skjöldebrand* besökte detta ställe, befanns ännu samma *Falknäste* vara bebodt *). Och dock äro alla de nämnda foglarna flyttfoglar, som mot wintren göra långa färder åt sydligare zoner **).

Deßa exempel, tagna ur foglarnas klas, göra det likwäl blott sannolikt, att det äfwen så förhåller sig i fiskarnas. Wi kunna likwäl äfwen anföra absoluta data ur fiskarnas egen klas. Herr *Delalandes* klassade sig 12 lefwande laxar ur en ström wid *Chateaulin* i Frankrike, och, sedan han satt en kopparring om stjerten på hwardera, gaf han dem åter friheten. Följande året fångades på samma ställe 5 af de märkta laxarna och året derpå 3, samt året derefter åter 3 ***). Herr *Dandles*, hwars far länge varit idresändare för ett laxfiske i Skottland, har förskrat mig, att han haft samma erfarenhet.

Äf deßa och andra facta är det klart, att laxarna återwända hwarje år till samma ström för att fortplanta sig. Och att de emedlertid göra långa resor i hafwet, troligen ännu längre, än *Sillen*, bewises af det såkra factum, att man ibland i floderna af *Norrland* fångar laxar, som befinnas hafwa uti sig sådana fisktrokar, hwilka blott brukas till laxfiske wid *Pommerska* wallen.

Att äfwen *Sillen* ärligen återwänder till samma trakt, hwarifrån hon först utgått, bestrykes änom följande händelse, berättad af *P. Kalm* i deß *Resa till Norra America* 2. p. 394. "Herr *Benj. Franklin* lernade mig följande berättelse: På den orten i nya England, der hans fader bott, woro 2:ne floder af den beskaffenhet, att det fångades en myckenhet af ett slags fisk de kallade *Serring* (*Sill*) i den ena; men i den andra fanns allsingen. Wynnigarna eller utloppen af deßa floder woro dock ej långt från hwarandra. När *Serringen* steg om wären upp
att

*) Se *Skjöldebrands* resa i *Sprengels* Biblioth. D. 26. p. 117.

***) *Jensf. widare* *Faber* über das Leben d. hochw. *Wogel* p. 10—11.

****) *Bloch* *Naturgesch. der Fische Deutschl.* I. p. 131.

"att lägga sin rom, gick han alltid i den ena floden, der man fick Herring, men aldrig uti den andra. Herr Franklins fader, som bodde emellan dessa floder, wille försöka, om det ej wore görligt, att Herring äfwen kunde komma i den andra; derföre när Herringen just skulle gå upp att lägga rommen, lagade han att han fick några uti sina nät utur dem han tog rommen, förde den warsamt öfwer land till andra floden och lade den deri, hwarest den fläcktes ut. Påtbliden war, att efter samma tid började det ärligen mer och mer jemwäl finnas Herring i denna flod, hwilket continuerat intill denna dag."

Häraf drager Herr Kalm den ganska sunna slutsats, att "der fisken är utfläckt, och hwarifrån han först gått i sjön, dit kommer han gerna sedan tillbaka att lägga sin romm." Och i sanning skulle man swärligen kunna inse orsaken, hwarföre simmar af en wis fiskart, ärligen på bestämd tid insinna sig i en wis trakt, men icke uti kringliggande trakter, om ej dessa simmar utgjordes af samma individer, hwilka således ända från utfläckningen blifwit wana wid denna trakt.

Äf allt detta tro wi öf således kunna draga följande allmänna slutsats, att till den trakt, der fiskarna äro födda, dit gå de sedan ärligen och fortplanta sig der, då de blifwit mogna *).

Huru gammal hwarje fiskart är, innan han kan fortplanta sig, känner man wäl ännu icke. Dock hafwa uppmärksamma fiskare, som i lång tid, är efter år, iakttagit fiskarnas utveckling, försäkrat mig, att ingen fiskart leker i andra lefnadsåret. Enligt de uppgifter man på ättidiga ställen lemnat mig, leker:

Sillen wid 5 a 6 års ålder.

Grdfeyen — 4 a 5 — —

Matrillen — 3 a 4 — — o. s. w. Dessa perioder äro snarare för korta, än för långa, och jag är ganska säker, att det finnas fiskar, som behöfwa en ännu längre tidsperiod, innan de till fortplantning äro mogna.

*) NB. Det följer af sig sielf, att om de alltför mycket oroas under fortplantningstiderna, eller finna lokalen för rom-utvecklingen ofjenlig, lemna de denna trakt och wälja en annan. Så göra äfwen foglarna. — Alla djur älska lugn och ro under fortplantningstiden.

Bland foglarna träffas en stor del arter, som ej fortplanta sig före än efter flera års ålder. Så fortplantar sig:

Anas Clangula	först då hon är 2 år gammal.
Larus Marinus	— — — 3 — —
Anas Mollissima	— — — 4 — —
Falco Islandicus	— — — 6 — —
Falco Albicilla	— — — 10 *) — —

Ännu svårare, än att bestämma fiskarnas mognads-ålder, är att bestämma deras hela lifslängd. Dock kan man, dels genom analogi och dels genom några absoluta data öfvertyga sig, att de i allmänhet skatta hinna en mycket hög ålder, om de ej woro utsatta för så talrika försö- jelser, hwilka göra, att troligen ganska få individer dö af ålder.

Det är en af de flesta Physiologer (Ziedeman, Meckel, Blumenbach m. fl.) antagen sats, att ju högre och fullkomligare djur-organismen är, desto längre är dess utvecklings-period i jämförelse med hela lifslängden. Man har såsom orsak härtil antagit, att en högre organism har, innan den blir mogen, flera stadier af lägre organismer att genomwandra. Människan, som är den högsta och fullkomligaste organism vi känna, har berföre den längsta utvecklings-period, i jämförelse med hela lifslängden: *tardum incrementum, longa infantia, sera pubertas*. Blumenb. — Man kan antaga, att hos människan förhåller sig omogenhets-perioden till hela lifslängden, som 1 till 4 eller som 1 till $4\frac{1}{2}$.

Hos däggande djuren antager man i allmänhet, att omogenhets-pe-rioden förhåller sig till hela lifslängden som 1 till 5 eller 1 till 6.

Hos foglarna finnes en ännu kortare utvecklings period i förhållande till hela lifslängden. Den förre förhåller sig till den senare som 1 till 10; ja hos en del som 1 till 20 (**).

*) Jemf. Faber l. c. p. 307.

**) Faber l. c. p.

Hos fiskarna, som äro ännu mycket ofullkomligare organismer än foglarna och däggande djuren, måste således hela lifslängden vara mycket större i förhållande till omogenhetsperioden. Man har en del afslutade data, som bewisa fiskarnas höga ålder. Linné omtalar i sin *Stånsta Resa*, pag. 256. att en Ruda, som en bondgöse burit i watten i en träsko från Marswinsholmen och släppt i en källa wid sitt hem, befanns ännu lefwande i samma källa efter mer än 70 år, då nämnde bondgöse dog såsom 80 års gammal gubbe. — Rzaczynsky nämner i sin *Histor. nat. Pol.* p. 152. en Gadda, som war 90 år gammal. — Gesner omtalar i sin *Zhierb.* p. 176. 1. en Gadda, som år 1497 blifwit fångad wid Heilbrunn i Schwaben och som war försedd med en ring, hwars påskrift wisade, att Kejsar Fredrik II: dre låtit inslätta henne i en insjö år 1230 d. 5. October. Således war denna Gadda minst 267 år gammal. — Enligt Ledel skola i Laosig finnas Karpdammar, hwari Karparne äro mer än 200 år gamla. Och Buffon försäkrar, att han i flottsgrafwen wid Pontchartrain sett Karpar, hwilkas ålder tillförlitligt sträckte sig öfwer 150 år *).

Om man ock wille anse en eller annan af dessa uppgifter för öfwerdrifwen, så bewisa de dock i allmänhet, att fiskarna hinna en ganska hög ålder. Och detta synes man också med allt skäl kunna af physiologiska grunder sluta. — Fiskarna lefwa i ett medium, som nästan ständigt har en och samma temperatur; de äro således icke utsatta för så tätta och starka temperaturförändringar, som de, hwilka lefwa i lusten. De njuta ständigt nästan samma slags födoämnen, och de äro, enligt sin organisation, alldeles icke sensibla.

Således torde man ej mycket fela, om man antog, att fiskarnas hela lifslängd förhöste sig till omogenhetsperioden ungefär som 30 a 40 till 1.

Alla fiskarter börja att fortplanta sig långt innan de ännu äro fullwuxna. Fullwuxen-perioden synes ligga så långt borta hos de kallblodiga djuren, att mången twiflat på, det någon annan gräns, än döden, i detta afscende

*) Jemf. Bloch nat. Fische Deutschl. 1. p. 95.

blifwit fatt för dem. Man har derwid återopat sig den erfarenhet, att ju äldre en fisk af samma art befunnits vara, desto större war han. Här af synes likwäl blott följa, att fiskarna wåra mycket länge, — och detta är nog för vårt ämne.

Mot de åsigter, hwilka wi ofwansför yttrat, att fiskarna årligen in-
finna sig för att leka i den trakt, der de blifwit födda, har man gjort det in-
kast, att Sillen blott periodiskt besöker wissa kuster, och att hon, efter ett
obestämdt antal af år, öfwergifwer dem för att besöka andra. Man har
härwid återopat Historiens witnessbörd: man har ansökt, att Sinfisken i
fortna dagar varit ganska indrägtigt wid Skånes södra kuster, der det
nu nästan upphört, och att Sillen åfwen under flera perioder besökt och
återlemnat Bohusläns Skärgård.

Deßa data äro ganska riktiga; men de bewisa icke det, som man
med dem welat bewisa. Då man ansökt händelserna, borde man åfwen
hafwa ansökt orsakerna dertill; ty åfwen deßa kunna genom Historiens wit-
nessbörd ådagaläggas. Deßa orsaker, som bewisligen varit yttre, har
man helt lösligen och utan alla bewis föregifwit vara inre. Man har
diktat att de lågo i Sillens natur, då de i sjelfwa werket alltid lågo i
det förwända sätt, hwarpå man wid våra kuster behandlat henne. *).
En utförlig afhandling i detta ämne skulle fordra widlöftiga historiska de-
taljer, hwilket rummet ej här tillåter. Wid ett annat tillfälle torde jag
få framlägga dem. Jag wil här blott ansöra, att Holländarne redan i
mer än 300 år fiskat Sill på samma bankar, der både de och andra na-
tioner ännu årligen fiska henne, utan att hon periodiskt gått bort. — Åf-
wen till kusterna af Helgeland i Norrige har Sill ingått från urminnes
tider, och ingår der ännu.

*) Man erinre sig blott, att alltid, innan Sillen gått bort, har de fiskandes antal åfwen-
som oordningarna wid fisken, wuxit till en viss hög grad. Man erinre så å andra,
att alltid, då man oförmodadt funnit i Skärgården en rik mängd af Sill, har det
 varit en del år efter krig eller pest, på Skärgården blifwit på folk utblottad.

Sålledes kan det ej ligga i Sillens natur, att periodiskt gå bort och återkomma.

Att Sillen wid Norriges westra kuster årligen besinnes något flytta sig, kan alltså wäl hafwa sin grund i det stadliga bruket af wadar under Sillens lektid, som åfwen der öfwas.

Jag wäl likwäl icke neka möjligheten deraf, att, åfwen bland flyttfåfarna, irrealiëra wandringar då och då kunna inträffa, hwarigenom den öfwerflödiga mängden i en trakt kan af sig sjelf utwandra och söka sig i en annan trakt. Absoluta bewis dertföre känner jag dock icke. Att en eller annan fiskart i en trakt kan inom kort tid utöf genom någon pestartad åkomma, derpå känner jag åtminstone tre bewisande händelser inom de sista 20 åren i Swerige. — Åfwen kan af allmänna (kosmiska) orsaker ett år wara mindre fiskrikt, än ett annat. Men allt detta är undantag, hwarpå ingen teori för fiskerierna kan byggas. Denna bör byggas på de allmänt gällande reglorna; icke på undantagen.

Jag tror mig dertföre af de öfwan anförda data, och af våra fiskeriers historiska vittnesbörd kunna, såsom resultat framlägga följande Aphorismer:

1:o. Hwarje district af kusten eller af bankarna i hafwet har ett wist quantum af fisk, som der är född, som derifrån utsprider sig på bjuven, och som dit åter samlas på bestämd tid hwarje år, för att fortplanta sig.

2:o. Detta quantum kan följaktligen utfiskas eller, under fortplantningstiden bortföras, och således fisket i en trakt förstöras.

3:o. Sedan fisket i en trakt är förstördt, derigenom, att fisken är bortjagad eller utfiskad, kan man ej wänta ersättning genom inwandringar från andra trakter, utan blott småningom genom det qwarternade ynglets tillväxt och utveckling.

4:o. Då fisken växer länge och först efter ett visst antal år är till fortplantning mogen, så wore bästa medlet, att återställa ett förstördt fiske, fullkomlig hwila under ett eller annat decennium.

5:o. Utminstone bör man då framför allt skona den omogna fisken och endast taga den mogna.

6:o. Bortfiskas åsven den omogna, förstör man så i grund fisket, i en förut fiskrik trakt, att det alldrig mer kan der återställas.

Sedan jag i det föregående sökt att wedelägga herrskande fördomar samt att framställa en på naturhistoriska grunder stödd teori för fiskerierna; så torde nu böra följa en öfversigt af fiskeriernas närvarande tillstånd i Bohusläns skärgård.

I min förra underdåniga berättelse har jag lemnat en kort historisk öfversigt af det Bohuslänska Sillefiskets uppkomst, fortgång och slutliga upphörande under dess senaste period. Jag har åsven der yttrat min öfvertygelse om orsakerna till dess aftagande och fall: och de senare undersökningar, jag på stället gjort, hafwa icke wedelagt, utan bekräftat denna öfvertygelse. Jag vågar derföre i underdånighet här återöpa nämnde berättelse, till hwilken följande torde böra bifogas:

Sedan skärgården blifwit öfver allt bebyggd, och trankekerierna kommit i full gång, ingick Silen till största delen i skärgården ej förr än hon redan hade lekt. Detta naturbehof måste hon utträtta i öppna sjön och således på ett större djup, än om hon, enligt sin instinet, kunnat ingå i wikar och sund. Härigenom gick naturligtwis mycket af den lagda rommen förloradt, och denna förlust torde, till en icke obetydlig del, hafwa wållat den aftagande Silqwantiteten under de sista åren af Sillefisket.

Sedan Silen år 1808 gick bort, märktes under de första åren der efter ingen Sil inne i skärgården. Dock hafwa många fiskare försäkrat mig, att Sil infann sig årligen wid lektiden, men stannade utomskärs och

gick icke in; och just detta lärer varit orsaken att man påhölade Sillfiske på djupet. (!!) Efter några års förlopp, sågs icke heller någon Sill utomskärs wid lektiden. Hon förswann för alltid.

Det yngel, som de sista Sillstimmarna, hvilka gått in för att leka, lemnat efter sig, war under de första åren endast smått. Men efter några års förlopp, sedan detta hunnit till en wis grad utveckla sig, och en eller annan stäm blifwit mogen, började man åter att se Sill i skärgården. Man trodde då, att de förra Sillstämorna återwändt, och man gjorde sig färdig att kraftigt mottaga dem. Flera åtgärder blefwo i detta ändamål widtagna. En Sillwad blef på Kronans bekostnad till obemedlade fiskares fördel i Kallsund utrustad; och alla, som hade egna wadar, satte dem nu åter i stånd. Förliden deraf blef, att hwarje vinter uppfiskades, och uppfiskas ännu, en större eller mindre mängd af Sill, för det mesta Småsill eller Lottsill, det witt säga omogen Sill, Sillungar *). Blott fållan träffas någon stäm af så kallad Storsill eller Åslingsill. — Och förliden häraf är den, att Sillen hwarken tin Storsill eller mängd kunnat i skärgården utveckla sig, som hon ofelbart skulle hafwa gjort, om hon på dessa 20 år, som förflutit sedan dess gamla stam bortgick, fått wara oförd. Och winsten af den fångade Småsillen är i sjelfwa werket ganska liten. Såsom omogen är hon alldeles obuglig till köpmanewara; hon kan ej insaltas till Spelsill, och äfwen färsk är hon mager och kraftlös.

Sådant är det werkliga tillståndet med Sillfisket i BohusLän. Storsillfisket wisar icke heller de gladaste utsigter.

Sedan Sillfisket med år 1208 upphörde, woro fiskarena twungna att mera än förut, wända sin häg på Storsillfisket. Detta utgöres af Långa, Kabilja eller Torst, Gråsey, Sillefist och Rockor. Af dessa fiskarter är Långan den mest wärderade och således den mest eftersökt. Det är endast denna, af hwilken åtminstone flutesillarena påräkna någon winst;

*) Att Småsillen i BohusLäns skärgård är Sillungar, har jag ofwansföret sökt bewisa; och man nödgas werkeligen antinga antaga att så förhåller sig, eller ock med wisare tro, att det finnes en Sillfort, som allbrig lägger rom, och som följaktligen ej sjelf södes af rom, utan sifstas.

alla de andra fiskarter beräknas att ätgå till underhåll för fiskarna sjelfwa under fisketiden, samt till underhåll för fiskredskapen. Storfisken drifwes om sommaren i en del af Skärgården med däckade skutor, hvilka utgå ända utom Linderånäs och Skagershorn till 45 a 50 mil från Swenska kusten. I andra delar af Skärgården drifwes detta fiske med stora öppna båtar.

Detta så kallade sommarfisket med storbåtar öfwas på alla fisklägen från Klädesholmarna till Grafvarna. Skutorna fiska mer Långa, och båtarna i proportion mer Torst, af det skäl, att skutorna kunna gå längre ut på stora djupet, der Långan finnes, och båtarna hålla sig mer på grundare djup, der Torsten går.

Detta sommarfiske med skutor, som börjas i slutet af Mars och fortsättes till slutet af September, har öfwats från urminnes tider. Men sedan Silfisket upphörde, började man äfwen drifwa storfiske om wintren på öppna båtar.

Detta så kallade vinterfisket börjas wanligen i October, 3 — 4 mil, utan för yttersta hafsbandet på 60 — 80 famnars djup, och flyttas småningom närmare mot land. I Januarii och Februarii har det närmast sig till ungefär 1 mil utom de yttersta holmarna, och idkas då på 30 — 40 famnar. I Mars flyttas det åter småningom utåt djupet på 60 — 80 famnar. Man drager sig alltjemt mer och mer utåt; och i slutet af denna eller i början af nästa månad tages åter till skutorna, och fisket förlägges ut i Skagerrack.

Det är icke af en slump eller blott för att undwika stormarna i en mer öppen sjö, som man under wintermånaderna ömsar platsarna för fisket närmare in mot land och på grundare watten. Det är hufwudsakligen af det skäl, att de nämnda fiskarterna leka under denna årstid; och som wi förut hafwa sett, söka fiskarna alltid grundarna under lektiden. Långan t. e. leker i Mars. I denna månad blir stundom stort Långfiske: den Långa, som då fångas, är full af rom och mjölke samt för öfrigt fetast och bäst. Den är också dyrast i handeln. Men föliden af detta vinterfiske, tillsammans med det sålde sommarfisket, har varit den
att,

att, på de 20 år, som förflutit sedan Sillen gick bort, Lången har minskats till en fjerdedel; och på de sista 10 a 12 åren till en tredjedel. Så att, på den tid, och med de redskap och folk, man för 20 år sedan fångade 100 fiskar och för 10 a 12 år sedan 75, fångar man nu blott 25.

Detta progressiva aftagande torde anses allt för snabbt och uppgiften allt för öfverdrifven. Sådant föreföll han öfwen mig i början; men den bekräftas af fiskarens temligen öfverensstämmande berättelser i olika trakter af Skårgården: och hwad som synes bestyrka den, är det såkra factum att de mesta Långor man nu får, äro mindre, än dem man fick för, och en stor del äro endast så kallade Långebarn af tre fjerdedels a en aln långd. (Den utvyrna Långfisken är kring tre alnar lång). Sedan dessa fenomen börjat visa sig, att omogen fisk utgör en wiss del af fångsten, måste nödwändigt minskningen wara i starkt tilltagande och totala upphörandet ej långt borta.

Om någon tror, att Långfiskens aftagande är en omedelbar följd af Sillens bortgång, ej af det ökade Långfisket, så will jag endast anmärka, att Långfisken ej blott minskats på en gång, utan småningom, öfwen på de sista tio åren.

Bland de fiskarter, som utgöra storfisket, har Kabiljån eller Lorrsten minst aftagit. Detta lärer komma deraf, att denna fisk går på mindre djup, än Lången; och som storfisket är hufwudsakligen beräknadt på Långfiske, så sätter man wanligen sina backor på större djup, än der Kabiljån går i någon mängd. Om man t. e. lägger backorna på 60 famnars djup, får man mer Lorrst och mindre Långor, än om man lägger dem på 90 famnars djup. Wanliga djupet för backorna är om sommaren 120 a 150 famnar.

Gräseyen har minskats ansenligt sedan Sillen gick bort. Sellefisken, som mest fås i Januarii och Februarii; har öfwen aftagit.

Folkmängden på fiskelägerna astog snart under de 15 år, som förflöto från 1805 till 1820; men deremot har den ökat något från 1820 till närwarande tid. Sådant är åtminstone förhållandet i Morlands Pastorat, hwari de flesta och största fiskeläger finnas.

Efter denna korta relation om fiskeriernas närvarande tillstånd uti Bohusländska skärgården, torde man lätt inse, att de icke upphjelpas genom förbättrade fiskeri redskap och fiske-metoder. Man kunde eljest ganska lätt förestå sådana: man kunde t. e. bewisa, att de under sekler brukade skutorna och de lika gamla storbackorna äro i högsta grad otjenliga: att den dyra kostnad och den risqué de medföra, icke ersättes af den winst de lemna: att den fisk, som fås på storbackor merendels en längre tid varit död, innan han kommer ur sjön, och att han ej sällan är 2 — 3 veckor gammal, innan han kommer i land att saltas. Man kunde i deras ställe förestå mindre dyra fiskebåtar *) med falteri-inrättning om bord, samt handsindre i stället för storbackor; och detta med så mycket större skäl, som Kabiljån är den fiskart, som minst astagit, och som på grundare watten, der han wankligen går, bäst fiskas med handsindre. På detta sätt fiskas han på Skottlands och New Foundlands bankar, äfwen som wig Lofoden, samt de öfriga kusterna af Norrige.

Men alla dessa förslag och förbättringar, om de också sinaningom fattes i verkställighet, skulle ej förnämligt i grund bota det onda. Jag har helt öppet sökt wisa, att detta onda består deri, att, sedan sillfisket, som till skärgården lockat en stor population, i grund blifwit förstört, hela denna folkmasa blef nödsakad, att, för sin bergning, kasta sig på storfisken: att härigenom snart uppkom ett starkt missförhållande mellan de fiskandes antal och det quantum af fisk, som i och kring skärgården war för dem att tillgå: och att detta missförhållande är i ständigt tilltagande. Man torde således lätt inse, att inga förbättringar i verktygen, eller i handgrepen hjälpa, om huswudsaken, som är fisk, saknas.

Den klagan man så allmänt höre i skärgården, att fiskerierna mer och mer aftaga är, ty wärr! alltför grundad; och man motfer den tid, då de helt och hållet upphöra. Och i sanning är den uppåtgående generationen i skärgården beklaganswärd: till annat yrke, än fiske, duger hon icke; ty annat lärer hon icke, och med fiske skäl hon ej kunna lifnära sig, sedan sillförrådet ännu mer aftagit.

*) En fiskebåt med tillbehör, går till något öfwer 4000 R:de Riksgälds.

Den, som tror, att denna fildring är öfwerdrifwen, täcktes blott öfverwåga det onackliga factum, att förrådet af fisk är i ett fortsatt aftagande, under det antalet af de fiskande blås.

Således om den förut lemnade theorien äger någon säker grund: om den ej är helt och hållet falsk och naturen ej helt och hållet regellös, synes mig wara klart, att hwila är det enda willkor, under hwilket fisket i Skärgården nu mera kan upphjelpas. Man borde åtminstone under en del år, skona så wäl de omogna Sillstimmarna, som de minskade långfiskarna. Kan man ej nu gifwa naturen denna hwila, så tager hon den snart sjelf.

Är det möjligt, att nu gifwa denna hwila, eller måste man låta allt hafwa sin jemna gång och gå tills det stannar af sig sjelf? Detta är en ytterst delicat fråga, som endast den upplyste Statsmannen, icke naturforskaren, kan beswara. Gör att döma efter wisa yttringar i Tidningsblad, gifwas de, som mena, att man ej blott bör låta allt gå sin jemna gång, utan äfwen, genom upproffringar & Statens sida, påskynda förstörelsen. De klagade öfwer brist på fiskeredskap och yrka att "fattiga fiskare" borde på Statens bekostnad förses med silwadar. Således skulde Staten, genom sina medel, bidraga att fullända plundringen, och att förstöbra sitt sista hopp om ett återställdt fiskfiske i Skärgården! Ingen, som känner fiskeriernas närwarande tillstånd, och som från en wätskaplig synpunkt förmår betrakta dem, lär kunna bifalla detta.

Desutom lemna jag åt hwarje opartisk att afgöra, om det är brist på fiskeredskap eller brist på fisk, som gör att fiskerierna äro långt sämre nu, än för 20 — 30 år sedan? Swaret skall ej blifwa twetydigt: alla Skärgårdsboar skola intyga, att fisken aftagit och aftager märkbart på hwarje quinquennium. Men om det så förhåller sig; om det är brist på fisk, som wällar fiskeriernas försämring, så kan ju denna brist icke afhjelpas, utan måste snarare påskyndas genom ökade fiskeredskap.

Men fiskarens behof och fattigdom bör wiserligen äfwen tagas i beräkning. Det wore utan twiswel hårdt, att i närwarande ställning förbjuda dem att bortfiska till och med den omogna Småsillen, om man ej kunde gifwa dem anwising på någon lika så god eller bättre inkomst.

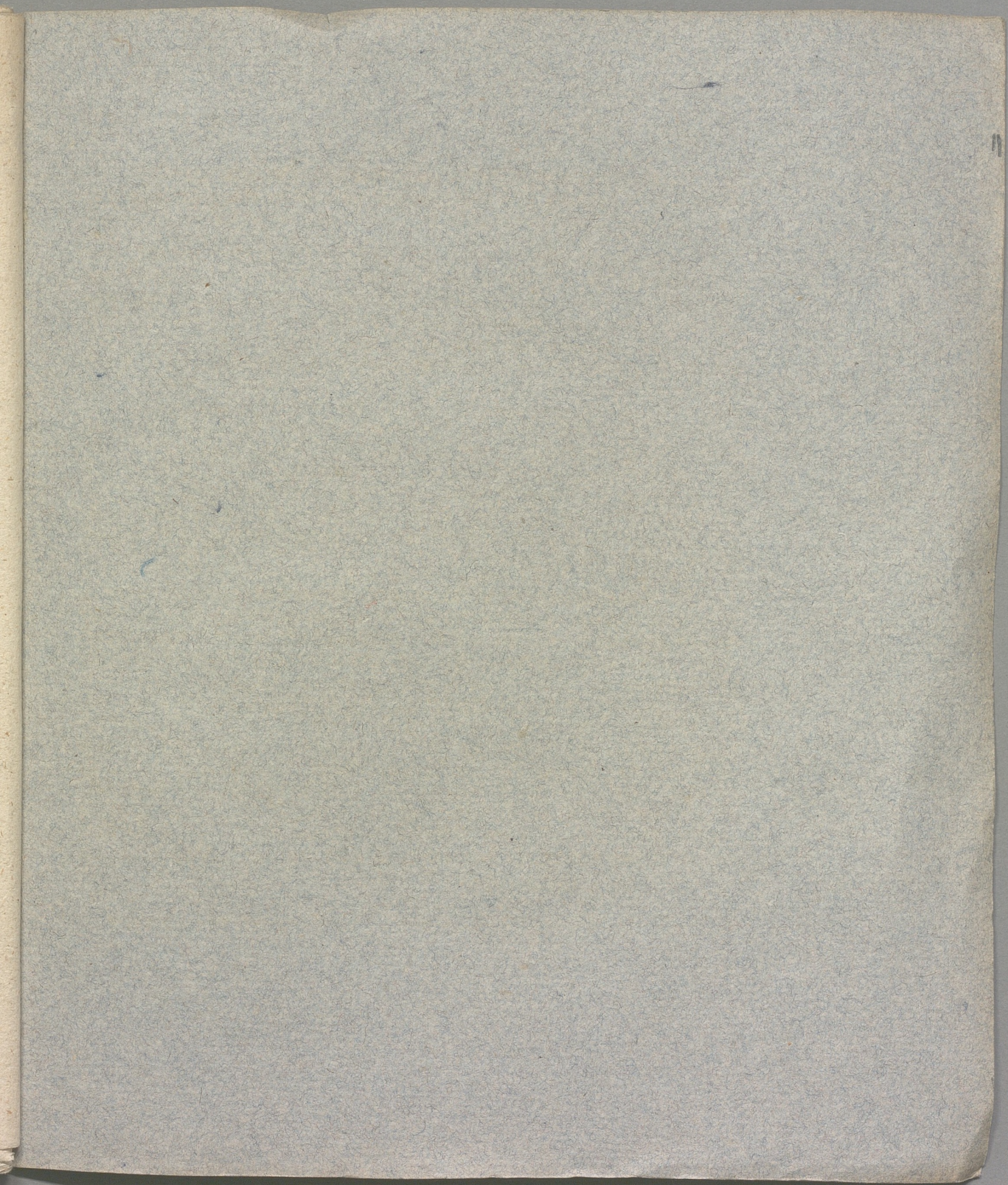
fälla. Ett sådant förbud skulle, i min tanke, åstadkomma mer ondt, än godt: och det blefve i alla fall utan verkan; ty det trängande behofvet skulle ständigt göra lagbrytare.

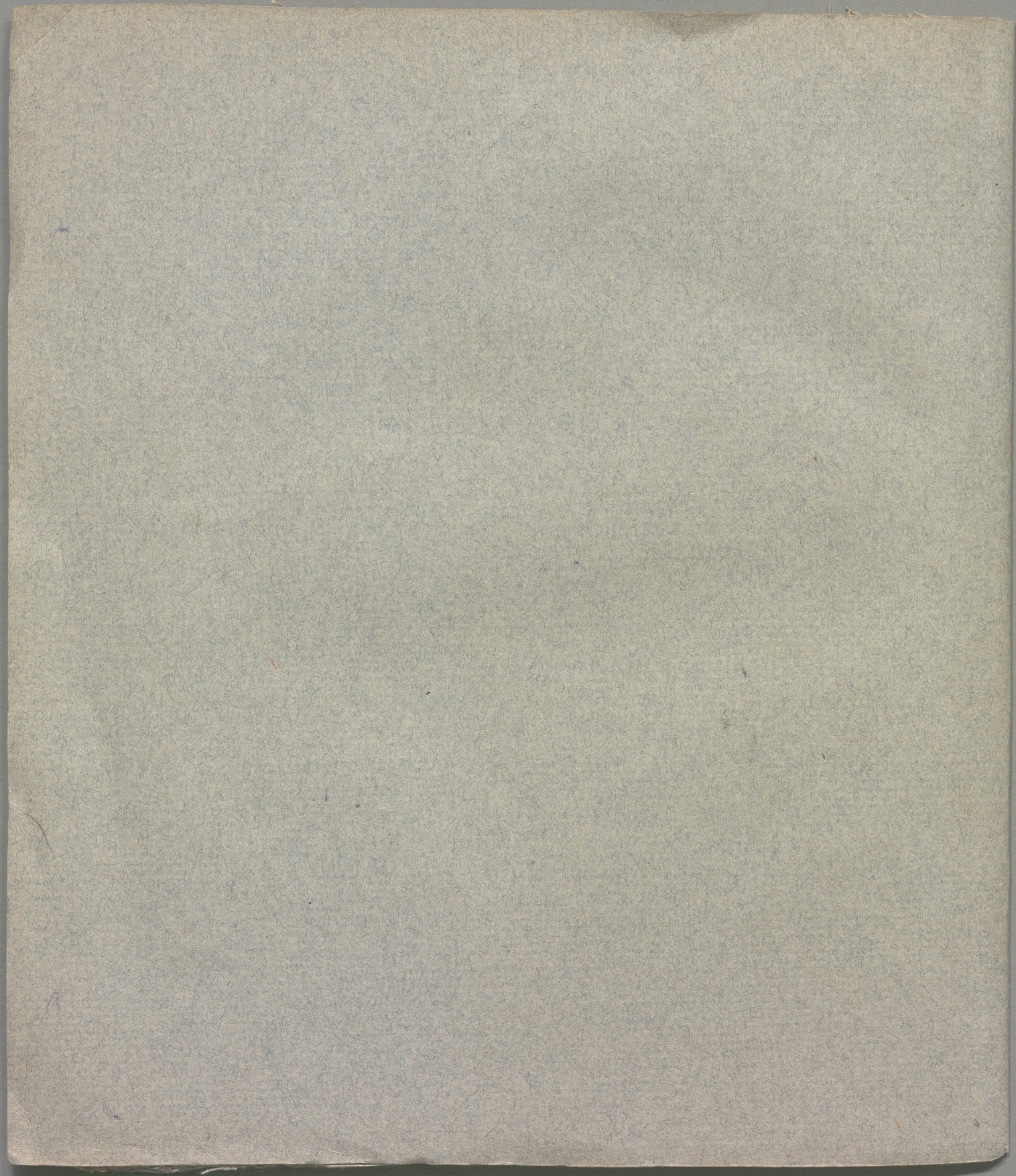
Så widt jag förstår, finnes för närvarande ej mer än ett enda medel att på en gång gifwa det minskade fiskebrädet i Skårgården den erforderliga hvilan, och att tillika förbättra fiskarens villkor och göra dem till nyttigt verksamma menniskor för Staten: och detta medel wore att, likaså wäl som de flesta andra Nationer i Europa: Engelsmän, Holländare, Fransoser m. fl. deltaga i det stora fisket på Islands, Shetlands och Skottlands bankar, och att dertill taga manskap från Bohuslåren. Och i sanning kan jag ej inse, hwarföre icke Sverige, lika så wäl som andra, till och med mer aflägsna nationer, skulle med winst och fördel kunna deri deltaga. En säker winst för Staten blefve i alla fall den, att kunna nyttigt använda ett stort antal folk, och att bilda dem till raska och osärförade Sjömän. Om jag ej mistager mig, är en öfwad marin för Sverige, som äger widsträckt kuster, af mycken wigt: och det torde redan vara afgjort, att för marinen ingen bättre Schola finnes, än fiskerierne, drifna i stort.

Allt detta förslag redan länge sedan varit påtänkt, finner man af Drottning CHRISTINAS Resolution af den 20 Januarii 1651 på Östheborgs Stads Postulater under då warande Riksdag, och hwari Staden begärt frihet på de Härings-buyer, som den kunde utrusta. Hennes Majestät privilegierade då, i anledning af den indrägt och stor, hwari detta fiskeri försatt Holland och Stora Brittanien, alla de Härings-buyeser, som Staden sjelf förmådde anskaffa, med 16 års tullfrihet m. m. Samma privilegier blefwo år 1652 d. 28 Julii stadfästade under Rubrik Privilegier för ett Compagnie på Berger. samt Islands-fiske. 57 år derefter, eller 1658 ingick Sverige en Handels-Tractat med England, hwari Swensarna erhöilo frihet att fiska under Skottiska och Engelska wallen, med ända till 1000 farkoster. — Denna frihet har wetherligen alldrig blifwit återkallad, men också, så widt jag wet, alldrig b. gagnad.

Lund den 1 Mars 1828.

S. NILSSON.

www.books2ebooks.eu